

Un viatge fascinant

Joandomènec Ros, catedràtic d'ecologia de la Universitat de Barcelona, participà entre gener i març d'enguany en una campanya oceanogràfica antàrtica. En aquest reportatge, el primer d'una sèrie de set que apareixeran a EL TEMPS, Ros explica la partida del viatge.

Els albatros gegants tenen una envergadura alar que pot sobrepassar els tres metres, la qual cosa en fa els ocells voladors més grossos del món, després dels còndors. I són capaços d'endinsar-se fins al centre mateix dels oceans més freds, on volen incansables, Això, i el fet que segueixen els vaixells i que el seu cant és un renill agut i lúgubre, va tenir el seu efecte sobre els supersticiosos mariners d'antany, i Coleridge, Poe i Melville, entre alguns altres, n'utilitzaren la figura esvelta i gegantina de senyal de malastrugança. Com a biòleg sé que tot això són collonades, però en aquest precís moment no puc deixar de pensar en els sentiments del vell mariner, d'Arthur Gordon Pym, d'Ishmael i de tants personatges de ficció o reals quan es troben encarats amb aquests ocells magnífics.

Ara mateix, hi ha un parell d'albatros gegants o errants que sobrevolen el vaixell en què em trobo, l'ultrapassen per babord deixant-se emportar pel vent i volant arran d'aigua, la qual cosa és tota una proesa, perquè el mar és embravít, les onades sobrepassen els quatre metres d'alçada i el vent bufa a més de 40 quilòmetres l'hora. Potser hi ha també una mica de superstició en el fons del meu cor, però el que em domina totalment és l'admiració per una màquina natural tan perfecta, capaç d'heure-se-les amb un temps meteorològic desfavorable i de sostenir una pugna amb una de les màquines més sofisticades que mai hagi construït l'home.

Sóc en algun punt de l'Atlàntic sud, camí de l'Antàrtida, a bord del Polarstern (Estel polar), un vaixell de recerca oceanogràfica

propietat d l'Alfred-Wegener-Institut für Polar- und Meeresforschung (AWI –Institut Alfred Wegener per la recerca polar i marina), especialment preparat per a treballar en mars fredes i per trencar el gel de la banquisa o *pack*. M'hi he embarcat per participar, amb diversos equips d'investigadors majoritàriament alemanys, però també d'alguns altres països (la segona nacionalitat més nombrosa és la dels espanyols, vaja, catalans, que som la majoria), en una campanya oceanogràfica que durarà dos mesos i mig i que ens permetrà de respondre algunes preguntes interessants des del punt de la biologia marina.

El port de sortida era la Ciutat del Cap, a Sud-àfrica, i el d'arribada serà Punta Arenas, a Xile; la campanya s'estendrà per la Mar de Weddell i farem estades curtes al continent antàrtic: a l'extrem més occidental de l'Antàrtida oriental i a la península Antàrtica. La campanya té prevista una durada de

dos mesos i mig, del 13 de gener al 26 de març. He arribat a la Ciutat del Cap quatre dies abans de l'inici del viatge, la segona setmana de gener, i allà he fet de turista com tants altres que omplen els carrers del barri marítim (el Waterfront, que recorda molt l'àrea lúdica marítima de Barcelona, però amb la barreja de vells edificis colonials restaurats i galeries comercials enormes de nova planta), els enravellous jardins botànics de Kirstenbosch i el parc natural del Cap de Bona Esperança.

El 'Polastern' es posa en marxa. Torrem ara al port de la Ciutat del Cap, en el moment d'embarcar-nos al Polarstern i de fer una darrera ullada a la ciutat, tal com es veu des del vaixell, escampada al peu de Table Mountain i amb grans edificis comercials a primera línia. Al moll, s'hi van agrupant una trentena de joves investigadors que han fet la campanya oceanogràfica anterior; es noten fel·lçons: ara tornaran al seu país, però no pas abans de passar uns dies agradables en aquest bell país del con sud-africà. Tots estan contents i criden i riuen, tots llevat de dos, un noi i una noia: els cònjuges respectius s'han embarcat amb nosaltres i no els reveuran fins d'ací a a setanta-cinc dies; ells en feia gairebé cinquanta que eren a mar, de manera que no és agosarat de pensar que han aprofitat al màxim els dos dies escassos de coincidència a la Ciutat del Cap. Fa un moment ambdues parelles eren abraçades a la coberta, i als qui els vèiem ens venien al pensament els éssers estimats que hem deixat a casa.

Molt aviat, ja en els primers dies de travessa, cauen les primeres nevades sobre els bots de salvament del 'Polarstern'.

Aquest vaixell de recerca oceanogràfica està especialment preparat per a treballar en mars fredes.

JOANDOMÈNEC ROS

Jo pensava en la dona i els fills, amb els quals només podré comunicar-me per correu electrònic i potser per telèfon, i en el que representarà per a ells una absència tan llarga del marit i del pare. Per mi també serà dura, aquesta separació, però el treball de cada dia (i n'hem previst tant!) i la joia de la descoberta que significa un viatge antàrtic compensaran en part la manca dels éssers estimats. Precisament perquè m'agrada de descobrir món i de gaudir de tot el que la natura d'aquest món i la cultura de la meua espècie em poden oferir en aquests casos, lamento haver de fer aquest viatge de descoberta sense ells. Tindrè molta cosa per a explicar-los i per a intentar que descobreixin amb mi aquests mons nous dels oceans Austral i Antàrtic i del continent blanc. No serà fàcil, per molt que puguin ajudar-hi els documentals televisius i els llibres especialitzats, que complementaran les meves fotografies i impressions personals, com aquestes que vaig escrivint i que els trametré periòdicament, via satèl·lit, mitjançant aquesta meravella de la comunicació que és el correu electrònic.

La coberta superior i de popa del Polarstern és l'*helideck*, on aterren els helicòpters (el vaixell en porta dos), i que deu fer una trentena de metres de diàmetre. Ara és plena de gent que observa el panorama i fa tentines, car el mar es mou molt; ja tenim una primera indicació de com serà el viatge fins a arribar a la relativa tranquil·litat de la plataforma de gel i del *pack*: molt mogut.

Quan la fresca de la nit és excessiva per a restar a coberta faig les primeres exploracions per les entranyes d'aquesta meravella de vaixell; trigaré setmanes a aprendre-me'n tots els racons i raconets, però cal començar en algun moment. Ja he tret el nas a l'hangar dels helicòpters; l'un d'ells és acabat d'arribar en substitució del que la campanya passada es va estavellar contra el gel, sense que, miraculosament, cap dels tripulants es matés. Aquesta informació, me la proporcionen dos mariners espanyols (gallecs), que són veterans

del vaixell i en saben la història gran i la lletra menuda, del vaixell i de la gent que, en un moment o altre, hi ha passat. Viuen en el millor de dos mons: per cada tres mesos de feina a bord en poden passar tres més a casa, a Galícia. Mentrestant, fem petar la xarrada, com a vells coneguts (coneixen efectivament alguns dels companys ara embarcats, i parlem d'alguns altres que s'han quedat a terra, però que han participat en campanyes anteriors); ells parlen de política, de la feina al vaixell, de les condicions de vida i de feina a Alemanya comparades amb les d'Espanya.

Després me'n vaig a fer el tafaner. En un dels magatzems del Polarstern, hi descobreixo dos grans vehicles llevaneu amb rodes d'eruga (*flexmobiles*) i mitja dotzena de motos amb esquís i erugues (*ski doos*); són vehicles destinats a ampliar i a substituir el "parc" de la base alemanya Georg von Neumayer, a la qual el vaixell porta també més material de reavituallament (combustible, aliments, eines, aparells, andròmines diverses) i una dotació sencera de científics i de tècnics que hi passaran l'hivern.

Joandomènec Ros

La participació dels helicòpters en les tasques de desembarcament del material a l'ancó de Drescher és fonamental. Dalt, l'helicòpter carregant un iglú en què els que estudien les foques passaran un mes entre el glaç. A sota, el Polarstern, empetitit entre els gegantins icebergs.

